

bókarummæli

eftir Jógvan Isaksen, stud. mag.

til tað sveimandi altfevnandi.

«Aldan og landið alda» er skrivað í einum suggererandi skrivehátti, sum avmyndar rørslna hjá eini aldu. Lesarin kennir tað, sum um hann aldar upp og niður undir lesnaðinum. Fyrsta reglan er »Aldan aldar» og seinasta er »landið aldar». Um tað er sjógvurin, ið flytir seg, ella tað er landið, er treytað av sýnisvinklinum. Alt er relativt, einki er.

Yrkingarnar »Ein lota í eini lotu» og »Stjørnuskot í lotu» nerta við mannalívið sum eina lotu í tilveruni, tann fyrri í episkum frásøguhátti. Í »Áttandi dagar í ellivta mánaði» stúrir yrkjarin fyri vetrinum, men:

Inni í myrkrinum, inni í kuldanum
herðist ein kjarni við bleikari nál
altið tað grør í føroyskum haga.

og í »Tólvti dagar í ellivta mánaði» droymir hann um várlýsi og nýtt liv, og hann fer við afturlatnum eygum yvir til vindeygð fyrri sum longst at halda fast við ímyndingina av vari, morgunin 12. november. Ímillum báðar novemb-erdagarnar stendur »Nú verður»:

Nú í nakrar dagar
hefur tað verið
vindur og regn
slavtoka
vindur og regn
tað hefur verið
nú verður.

Endin stendur sum ein møguligur mótsetningur til tað undanfarna. Tað er altið vón um at veðrið batnar, men tað er ikki vist, ti er seinasta reglan óavgjörd. Samstundis kann man, um

man vil, tulka hana sum ta vón, sum altið fær menniskjað at rokna við bata. Sjálv drivkraftin í menningarsøguni hjá mannaættini.

Oftani letur yrkjarin natúr hugmyndir og sitt eg renna saman, sum t.d. í »Regn» og her, sum í meginpartinum av yrkingunum, er tað eitt natúr fyrbrigdi, sum fær gongd á tankarøðirnar.

Men rangan á tí modernað samfelagnum stingur eisini sína ljótu gron fram í savninum, sum t.d. í »Heygurin» og kanska serstakliga í »Einaferð rann ein á». »Heygurin» fortelur um ein heyg, sum verður slúktur av býnum, verður noyddur at dvina fyrri vøkstrinum. Heygurin — ið er hann Kongaminnið stendur á — verður persóniferaður og hugsar við sær sjálvum:

Nøkur ár má ein bera
hesa grótnál
hjálparleys hugstírd
glerpipumynd
tó livandi enn í býnum
langt inni

Ljósið og ljóðið eiga
heyggin enn í dag
gloymdur er kongur,
hvør varnast varðan
men børnini spæla á hon-
um í skýmingini glæð

Seinasta ørindi ber
boð um, at natúran hóast alt er ævig, meðan tað menniskjan finnur upp á er forgeinglig fáfongd.

»Einaferð var ein á»
sigur frá hvussu ein á
verður til eina »stóra
rennandi kloakk».
Hvussu smádrongurin
má skáka sær millum bil-
arnar á veg í skúla »við
skulataskuni og myndini

av eini á» (min undir-
striking), ti tann veru-
liga áin er lögð undir
heilt. Hetta minnir meg
um, tað ein suðringur
meinti um kunnleikan

havnarfólk høvdu til natúruna: »Sólin, fyrri tykk-
um har norðuri, tað er
nakað, sum tit lesa um í
skulabókunum».

Tær seinastu reglur-
nar í yrkingini eru eftir
minum tykki óneyðuga
patetiskar: »kosta hvat
kosta vildi, hann skuldi
einaferð / ein á skuldi
aftur liva í býnum».

Í »Eg og sólin» er tað
aftur ævinleikin og
menniskjan, sum eru
evnið, og yrkjarin fær við
fáum reglum avmálað, at
tað er bert eittans vit
kunnu vera vis i, og tað
er, at vit einaferð skulu
doyggja:

Sólin lýsir
stjørnurnar eru
jörðin og mánin
lívið og mannaættin
fara kanska
eg fari
eg hvørvi.

Steinbjørn B. Jacobsen
er javnan í sínum
yrkingum inni á sjálvum
ti at skriva. Hvat eru orð
fyri nakað? Í »Orðini eru
bóltar» melur høvundur-
in á hælunum:

Nú eru orðini sum ymsir
bóltar
til óteljandi spøl
á vøllum og í høllum
mótast fólk

fara í tveir partar
vinna og tapa ella spæla
javnleik

Orðini eru bóltar
Hugsanir og hugsjónir
spøl

Eitt orð er eitt orð og
Nei, tú kann
spæla tær við teimum.

Hann ivast í, hvat orð-
ini í seinasta enda kunnu
brúkast til, um tær eru
annað enn spøl.

Harafurtimóti er tað
eitt heilt annað álit,
hann visir orðinum í
»Orðið byrjar»:

Í byrjanini var orðið
og tú skal ganga á jörðini

um hon gløðir
men tað bliðkar fyrri
hugaðum fólk
eisini elska tin næsta
sum sjálvan teg
er lögin og allir profetar
kjarnini og groðrarvætan
snávingarsteinurin
vitin og varðin
gotan og breyðið
kasta tað á vatnið
og mong ár aftaná
finnur tú tað
í byrjanini var orðið.

Yrkingin broytir tað
bibliska »Í fyrstani var
myrkur» til »Í byrjanini
var orðið», — tað var
eingin Biblia uttan orðið
— t.v.s. orðið er grundar-
lagið fyrri menniskjans
menning. Orðið er neyð-
ugt fyrri at fasthalda
hugmyndir og geva tær
viðari; eingin søga uttan
orðið og eingin menning
uttan søgu.

»Alt í lagi» visir
hvussu tað modernað
samfelagið við vøkstri
og forbrúki uttan tamar-
hald hevur frágjørt seg
frá tí natúrliga, ti ekt-
aða:

vit hava
Orkuna í vegginum
Hitan í vegginum
Matin í kuldakassanum
øll eta jú ov nógv
vit mugu klækast.

»Ein sannur sann-
leiki» er møðsom við síni
smáfilosoferan og
moraliseran. Hon gevur
góð ráð av tí slagnum vit
kenna frá sálum og
sum foreldur — fyrr í tíð-
ini? — plagdu at geva
børnum, tá tær fóru
heiman fyrstu ferðina:

Virka tað tú kann, ber
nakað fram
gróðurin kemur umsiðir
sóljubarn, aks og röt
undir sólini.

Akkurat tað sama ger
seg galdandi við
»Roynsla», sum gevur
vatndeyv ráð til lesaran:

Bygg eina verð
har tú er
skeit aftur um bak
meðan tú gongur
ikki longsil
men roynslur
minnir
minst tú er á ferð.

Kanska er hon skrivað
til árslok á Haskulan-
um?

Tær beinleiðis sosialu
yrkingarnar sum »Aftur-
haldslíðið» og »Á sama
báti» — tann longesta í
savninum — eru ikki
sørt fløktar. Tú kennir,
at høvundurin framber
sjónarmið sum líkast
socialistiskum sjónar-
miðum, men soleiðis
akkurat hvat hann mein-
ar er torført at finna út
av. Vit skulu »geva hvør
øðrum hondina aftur /
samráðast og ita av
nýggjum» og »lat okkurt
litið liggja eftir okkum /
viljan og royndirnar til
eitt betri samfelag».
Undir øllum umstøðum
so ljóðar hetta ikki so
galið?

Tær triggjar seinastu
yrkingarnar í savninum
eru vigdar kærleikanum
millum kvinnu og mann.
Tær eru vakrar og til
dømis »Sól og máni» er
ógvuliga fint meitlað,
við frá einum til try orð
í hvørjari reglu. »Menn-
iskjan» sigur, at kvinnan
og maður hoyra saman,
eru fyrirtreytin fyrri hvørt
annað, eru tvær síður av
somu sök. Men sum sagt
verður í »Vit bæði»,
kunnu vit geva hvørjum
øðrum nógv:

Nakað av tær fær verið í
minum eygum
inni í minum huga
og nakað av mær í tinum
inni í tinum huga
men ikki alt

men gloypa hvørjum
øðrum kunnu vit ikki,
vit eru hóast alt sjálv-
støðugar verur:

Tú kann ikki eta meg
meðan tú sjálv vil verða
etin
Heldur tú mín bringa er
eitt reiður
onkuntið kanska
men hon er eisini ein
flugur
Nakað hevur tú
Nakað havi eg
Vit fæa givið hvørjum
øðrum nakað.

Yrkingarnar eru ym-
iskt atkomiligar. Meðan
summar lata innihaldið
frá sær uttan ómak frá
lesaranum, eru tað fleiri,
sum avgjørt ikki lata seg
upp við fyrsta gjøgnum-
lestri. Tær mugu lesast
fleiri ferðir, aðrenn les-
arin homar ætlanina hjá
yrkjaranum, og spurn-
ingurin er, um lesarin
nakrantíð kemur longur
enn at hómá meiningina
við hesum yrkingum.
Tað er eisini ein, spurn-
ingur, hvør ið timir og
hefur kreftir at »opna»
hesar yrkingar, og
hvussu nógv meta, at
tað tær fáa burtúrur
stendur mæt við striðið?

Hóast minar viðmerk-
ingar er tað eingin ivi
um, at her er ein maður,
sum hevur orðið í síni
makt. Tað er bara tað, at
hann ofta ikki fer longur
enn at spæla sær við orð-
unum (sum t.d. í »Rætta
rætt til órætt»), ikki fer
longur enn at royna, fer í
gongd við, ber upp á
mál, men sjáldan førir at
enda. Tað er sum um tað
kalda áræði og fyrilita-
loysi at færa yrkingina
at enda mangla. Ikki so
at skilja, at eg krevji
greið sjónarmið — ti
hvørjum kann man
krevja tað av? — men
eina nøkunnunda lýsing
av hvør stóðan er her og
nú. Tað er eisini ivaleysa
torført.

Samanumtikið eitt a-
hugavert savn við nógv-
um goðum yrkingum.

Jógvan Isaksen